

Impact van de Natuur en Milieufederaties

Insights 2021

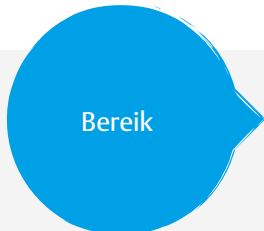
*Samen voor mooie en
duurzame provincies*

**de natuur en
milieufederaties**

De Natuur en Milieufederaties

Kerncijfers 2021

Bereik

1.217 aangesloten
lokale groepen en organisaties

44.866 bezoekers
aan de 911 georganiseerde
activiteiten

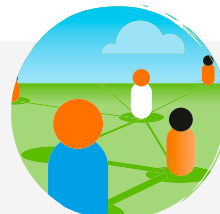
934.864 mensen
online bereikt en ruim
3000 keer in de media

Versterken
maatschappelijk
middenveld

29.152 adviezen
gegeven aan burgers en
lokale organisaties

171 netwerken
opgezet, aan 546 netwerken
deelgenomen

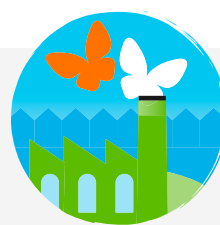
**1.898 maatschappelijke
initiatieven**
ondersteund en 649 initiatieven
helpen opstarten

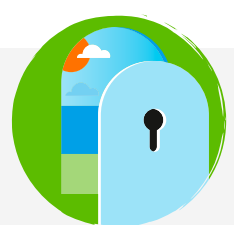
Verduurzamen
bedrijven

4.446 bedrijven advies gegeven
over duurzame bedrijfsvoering

118 bedrijven
helpen verduurzamen

1.668 bedrijven
toegang gegeven tot een breed netwerk
voor kennisuitwisseling over duurzaamheid

Verduurzamen
overheid

Bij 811 beleidsontwikkeltrajecten
betrokken en hierbij 304 organisaties
vertegenwoordigd

374 zienswijzen ingediend

370 concrete plannen
voor beleidsuitvoering ontwikkeld
waarvan 67% in praktijk gebracht

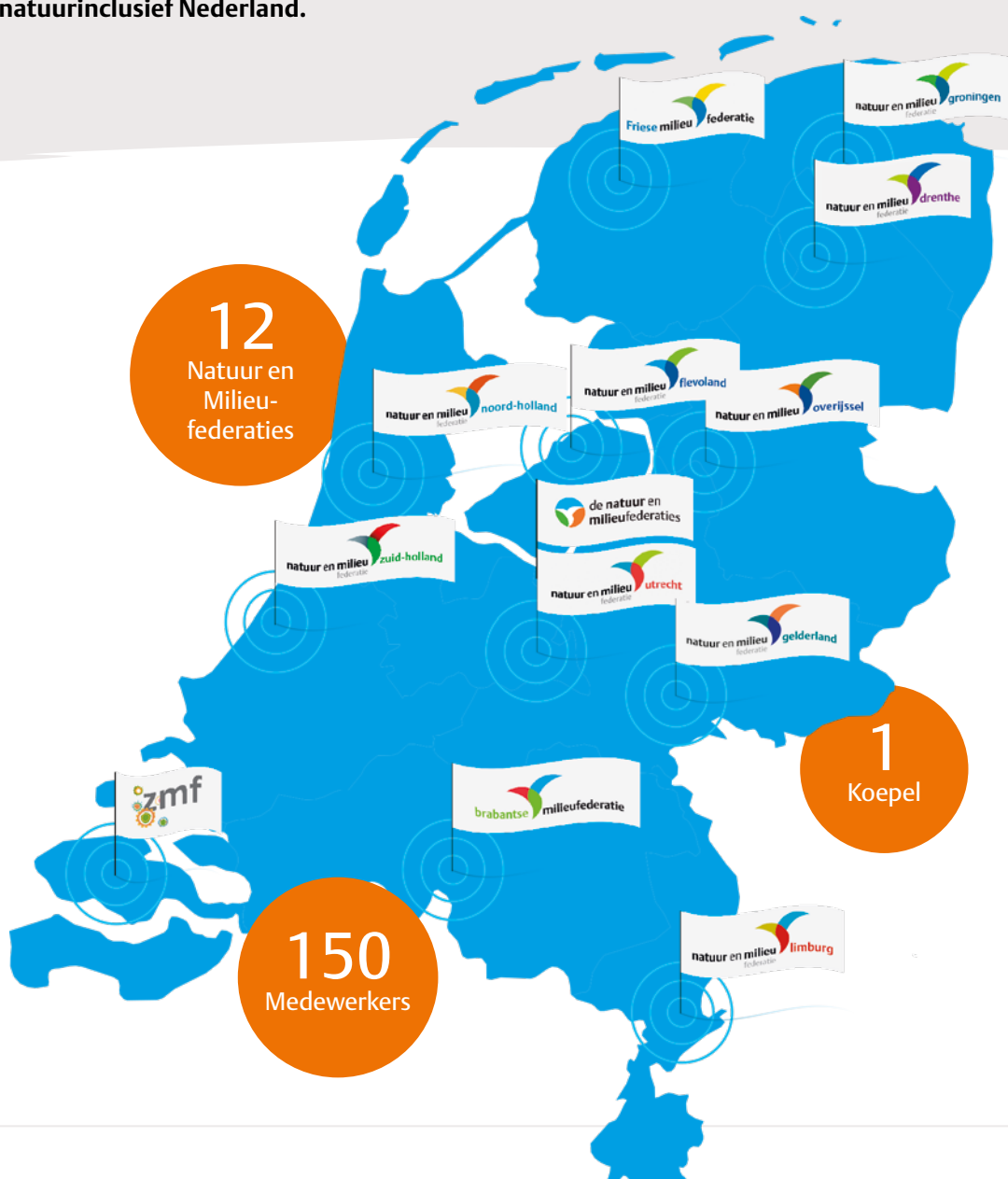
Hoe werken we?

De Natuur en Milieufederaties (NMF's) werken aan natuurrijke en klimaatbestendige provincies. Provincies waar huidige en toekomstige bewoners van een gezonde en schone leefomgeving kunnen genieten. We geven een krachtige stem aan de kwetsbare waarden van natuur en klimaat. Samen met bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden werken de NMF's aan oplossingen. Als netwerkorganisaties verbinden, stimuleren en ondersteunen we tienduizenden burgers, meer dan duizend lokale organisaties, overheden en bedrijven om samen te werken aan een duurzaam en natuurinclusief Nederland.

Onze speerpunten:

- ① Tegengaan van klimaatverandering
- ② Herstel van biodiversiteit
- ③ Stimuleren van een circulaire economie

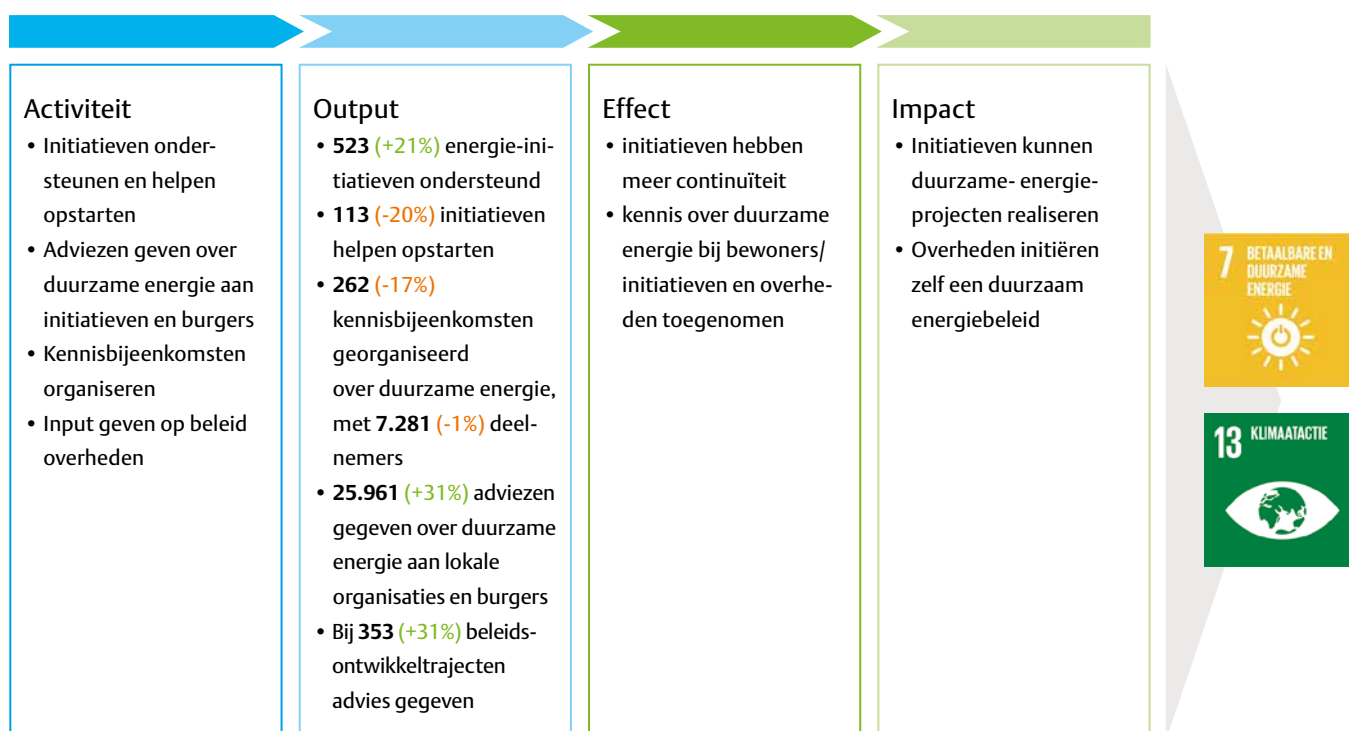
In iedere provincie is een Natuur en Milieufederatie actief, met een eigen identiteit en aansturing. Een veelkleurig geheel met als uitgangspunt: een landelijke dekking van federaties. De koepel vertegenwoordigt de federaties op het landelijk toneel en stimuleert en coördineert de onderlinge samenwerking. Jaarlijks meten we als Natuur en Milieufederaties (NMF's) onze impact, hiermee willen we inzicht krijgen in hoe onze activiteiten bijdragen aan het bereiken van de [Sustainable Development Goals](#).

Tegengaan van klimaatverandering

Klimaatverandering vormt een steeds grotere bedreiging. We gaan klimaatverandering zoveel mogelijk tegen door te werken aan een natuurinclusieve en een maatschappij-inclusieve energietransitie. We willen onze klimaatdoelen (tenminste 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990) halen, maar wel met oog voor mens en natuur. Om dit te bereiken zijn we actief in alle [Regionale Energiestrategieën](#), ondersteunen we initiatieven van burgers en bedrijven die duurzame energie willen opwekken en/of energie willen besparen, creëren we draagvlak voor een duurzame energievoorziening en stimuleren we overheden en bedrijven om te werken aan energieneutraliteit. Daarnaast werken we aan oplossingen voor het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. Ernstige overstromingen zoals afgelopen jaar in Limburg zullen vaker gaan voorkomen. We kunnen ons hierop voorbereiden door gebruik te maken van natuurlijke klimaatbuffers. De NMF's leiden [Ambassadeurs Klimaatbuffers](#) op om kennis hierover te verspreiden en inzet van dit soort buffers te promoten bij gemeenten, waterschappen en provincies. Ook willen we laten zien dat het mogelijk is om opwekking van duurzame energie te combineren met ruimte voor natuur. In ons project [Energietuinen](#) werken we aan de ontwikkeling van drie voorbeeldtuinen waarin energieopwekking, biodiversiteit en recreatie hand in hand gaan.

Voorbeelden

- ✓ De Brabantse Milieufederatie (BMF) ontwikkelde een training Energieboswachter waarbij leden van energiecoöperaties en van lokale natuur- en milieu-groepen opgeleid werden tot burgerexperts voor natuurinclusieve zon- en windparken. Tijdens de training kregen deelnemers de tools en informatie die nodig zijn om zon- en windprojecten te beoordelen op de effecten voor natuur en biodiversiteit. Afgelopen jaar heeft een eerste groep van 19 deelnemers de training succesvol afgerond. In 2022 wordt de training landelijk opgeschaald zodat er nog veel meer energieboswachters opgeleid kunnen worden.

- ✓ De NMF Limburg (NMFL) vond dat de nieuwe Omgevingsvisie Limburg te weinig aandacht had voor de bescherming van landschap. Na lobby onder Staten-leden hebben de leden van Provinciale Staten een amendement aangenomen dat de Omgevingsvisie Limburg uitbreidt met een zogenaamd Landschapsprogramma. Met dit programma erkennen de statenleden dat het behoud en de ontwikkeling van het landschap meer aandacht verdienen, vooral in relatie tot een aantal grote maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en woningbouw.
- ✓ In Overijssel heeft de federatie (NMO) het [concept Windbos](#) gelanceerd. Het idee is eenvoudig, maar effectief: voor het stimuleren van recreatie en biodiversiteit zijn er meer bossen nodig en om de klimaatdoelen in 2030 te kunnen behalen zijn er verschillende soorten van duurzaam opgewek-

te energie nodig. Een windbos speelt in op beide thema's door windturbines te combineren met de aanplant van nieuw bos. Zo kan er gewandeld en gespeeld worden, maar kunnen ook oude landschapselementen hersteld worden, combinaties van bos en landbouw gemaakt worden én duurzame energie opgewekt worden. Met een symposium over windbossen heeft de federatie het onderwerp in de provincie geagendeerd en werden met natuurorganisaties, gemeenten, windenergieontwikkelaars en energiecoöperaties de kansen verkend.

- ✓ In Groningen wilde de federatie (NMG) jongeren actiever betrekken bij de energietransitie en deze groep samenbrengen. Om dit voor elkaar te krijgen, is een structurele aanpak nodig. In 2021 werd daarom samen met de partners in de Participatiecoalitie afgetrapt met een startcampagne om in contact te komen met jongeren en te achterhalen hoe zo goed mogelijk aangesloten kan worden bij hun kennis en wensen. Onderdeel van de startcampagne was een Energietour langs interessante initiatieven in de provincie Groningen zoals een bezoek aan een groot windpark, een lokaal zonneveld en coöperatief ontwikkelde kleine windmolens. De tour werd afgesloten met een netwerkbijeenkomst. Op deze manier konden jongeren kennis maken met projecten en initiatieven in hun eigen provincie en konden jongeren en organisaties met elkaar in gesprek over hun interesses en op welke manier zij laagdrempelig betrokken kunnen worden bij de energietransitie als ambassadeurs van de toekomst.

Circulaire economie

Foto: Lotte Spek

Het duurzame modemerken [Servaes](#) is een van de circulaire initiatieven op ons platform servicepunt circulair.

De transitie naar een circulaire economie is een systeemverandering en vraagt om beweging op alle fronten: bij overheden, onderwijs, ondernemers en burgers, én zowel lokaal, regionaal als landelijk. Onze aanpak is dus niet alleen gericht op het traditionele recyclen. En ook niet alleen gericht op het vervangen van een grondstof door een andere, duurzame grondstof. Onze aanpak is gericht op integraliteit en het stimuleren van een beweging van onderop. We werken aan een circulaire economie in Nederland door partijen aan elkaar te koppelen en zo (productie)ketens te sluiten. Met ons platform [Servicepunt Circulair](#) helpen we ondernemers en inwoners om stappen te zetten naar een circulaire economie. Zo werken we aan draagvlak voor circulaire producten en brengen we vraag en aanbod bij elkaar.

Activiteit	Output	Effect	Impact
• Bijeenbrengen regionale stakeholders in netwerken • Circulaire ondernemers/ initiatieven helpen bij halen resultaten en eigen doelstelling	• 127 (+11%) initiatieven ondersteund • Aan 68 (-19%) netwerken deelgenomen met 809 (-4%) verschillende partijen • 87 (+16%) kennisbijeenkomsten georganiseerd met 7035 (+322%) deelnemers • Met 119 (-31%) koploperbedrijven op circulaire economie samengewerkt • Bij 50 (+105%) beleidsontwikkeltrajecten over circulaire economie input geleverd	• Ketenpartners gezamenlijk aan de slag in kortere ketens • Meer ondernemers/ initiatieven kunnen business/projecten realiseren	Grondstoffen gaan zo min mogelijk verloren.

Voorbeelden

- ✓ De Natuur en Milieufederatie Flevoland (NMFF) organiseerde de campagne Circulaire Challenges: een jaar lang, iedere week een nieuwe challenge, iedere maand in een ander thema. Zo werden de deelnemers uitgedaagd om te ontspullen, een duurzaam kerstmenu klaar te maken, bij lokale ondernemers te kopen, onnodig licht uit te doen en een gratis warmtescan uit te laten voeren. Met deze campagne werden meer dan 3.000 Flevolandse in beweging gebracht en droegen zij bij aan verlaging van energie- en grondstoffenverbruik.

- ✓ De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) organiseerde met medewerking van de federatie uit Zeeland (ZMF) een landelijke kennis- en inspiratiesessie voor docenten in het voortgezet onderwijs. Er werd besproken waarom circulaire economie een belangrijk thema is dat in het onderwijs aan bod zou moeten komen. Bestaande onderwijstrajecten werden getoond en deelnemers kregen voorbeelden van kant en klare lespakketten aangereikt die ze zelf in hun lessen kunnen gebruiken. De sessie heeft ertoe geleid dat er een community gelanceerd is en er een vervolg zal komen om er op die manier een actief netwerk van te maken.

- ✓ Circulair koken werd door onze federatie in Friesland (FMF) bij de mensen thuis op de (menu)kaart gezet. Tijdens de week van de Circulaire Economie organiseerde de federatie een zeer goed bekeken webinar, waarbij kijkers werden aangemoedigd en geïnspireerd om duurzame stappen te nemen in de eigen keuken. Een cheffkok gaf uitleg over circulair koken waarbij gekookt wordt met lokaal gekochte seizoensproducten zonder verpakking en waarbij zoveel mogelijk het hele product wordt gebruikt en restjes benut worden om weer iets nieuws mee te maken. Natuurlijk werden ook recepten gedeeld waarmee iedereen thuis zelf aan de slag kan.

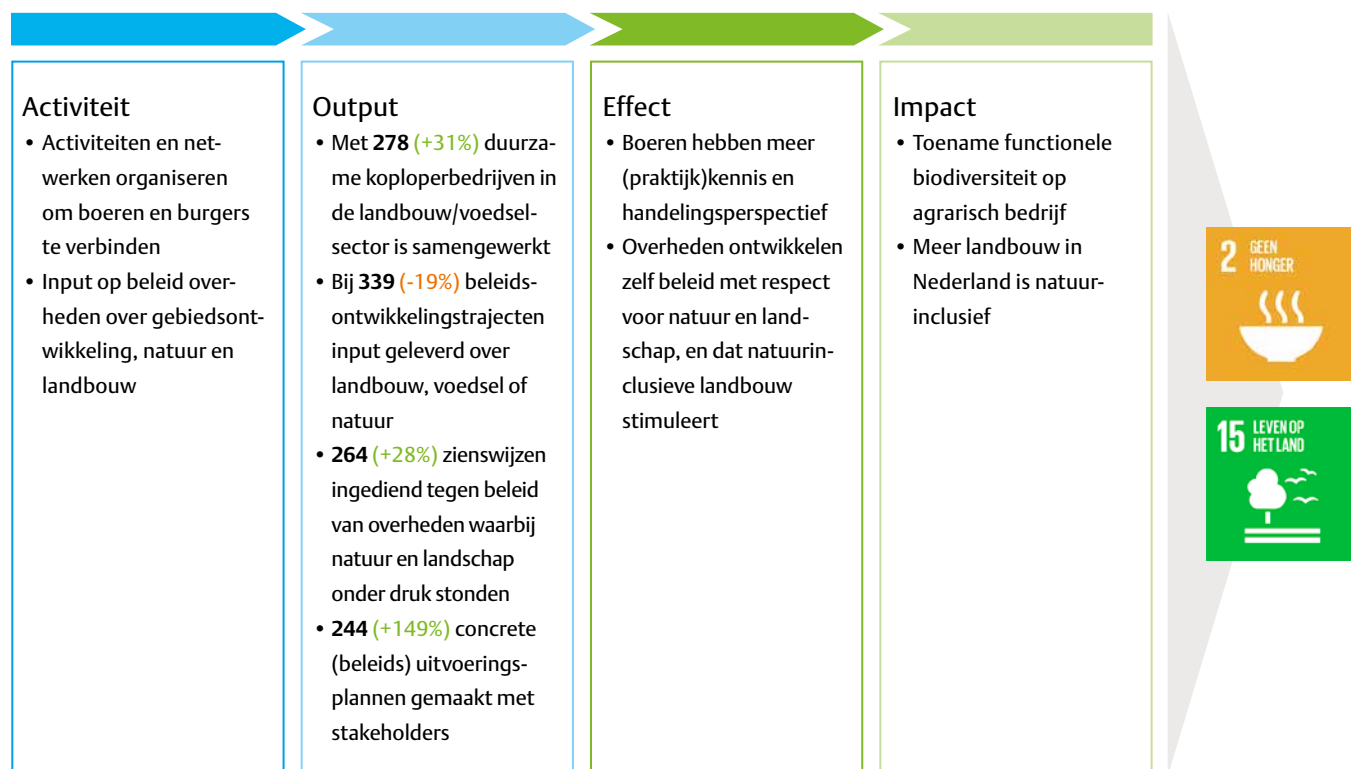
- ✓ Natuur en Milieu Gelderland is initiator van een laagdrempelig netwerk van circulaire ambachtscentra in Gelderland. Uit de verschillende contacten kwam namelijk naar voren dat veel initiatieven hetzelfde deden en niet van elkaar wisten welke valkuilen en/of kansen er lagen. Er was geen kennisuitwisseling tussen de initiatieven. Zo waren er bijvoorbeeld drie initiatieven bezig met de reststroom hout. Om dit in de toekomst te tackelen heeft de Gelderse federatie een laagdrempelig netwerk opgezet waar initiatiefnemers met elkaar in gesprek gaan over deze onderwerpen. Doordat de initiatieven beter gaan samenwerken, kunnen kleinere reststromen in de toekomst wellicht ook regionaal ingezet worden.

Herstel van biodiversiteit

Verlies aan biodiversiteit, stikstofoverschot, watertekort, temperatuurstijging en een afnemende waterberging door de bodem zijn ontwikkelingen die onze natuur ernstig bedreigen. Een belangrijke factor hierin is het huidige landbouwsysteem dat krakend en piepend tot stilstand lijkt te komen. De hoogste tijd voor een koerswijziging. Gelukkig willen steeds meer boeren vergroenen. We zetten samen met deze boeren en overheden in op een natuurinclusieve landbouw. Daarnaast werken we samen met verschillende (regionale) partijen en ondersteunen en adviseren we initiatieven van burgers en bedrijven om het landschap en de biodiversiteit in hun eigen omgeving te beschermen en ontwikkelen.

Voorbeelden

- ✓ In Noord-Holland is de federatie (NMNH) actief met het project Greenspots. Binnen dit project gaan buurtbewoners en experts aan de slag om een plek te creëren in of rond de stad of het dorp waarbij de natuur wordt verrijkt. Zo ontstaan onder andere wildebloementuinen, voedselbossen, duurzame ontmoetingsplekken en groene woonwijken. Afgelopen jaar werden vijf nieuwe greenspots gerealiseerd en werd een inspiratiemiddag door de federatie georganiseerd waarbij natuurorganisaties, ondernemers, gemeentes, provincie én natuurlijk bewoners elkaar konden ontmoeten en inspireren.

Inspiratiemiddag bij de Groene Oase in Bergen, een van de Greenspots, foto: Mathilde Lawalata, IVN Natuureducatie

- ✓ Op zoek naar een toekomstbestendige vorm van landbouw, heeft de federatie in Zeeland (ZMf) binnen een samenwerkingsverband van landbouworganisaties en natuur- en milieuorganisaties onderzoek gedaan naar Strokenteelt. De huidige intensieve landbouw leidt tot een sterke afname van de biodiversiteit. Strokenteelt is een vorm van natuurinclusieve landbouw waarbij meerdere gewassen in stroken naast elkaar geteeld worden. Binnen het project Strokenteelt, stelt proefboerderij Rusthoeve en een groep akkerbouwers en veehouders een teeltplan op en experimenteren zij met nieuwe systemen en methoden. Binnenkort worden de eerste resultaten van het onderzoek gedeeld tijdens een symposium en er komt waarschijnlijk een vervolg op het project.

- ✓ In Zuid-Holland stimuleert de federatie (NMZH) consumenten om voedsel van lokale aanbieders te kopen. Een eerste stap in de voedseltransitie is om producten die zijn geproduceerd in een bepaalde regio, daar ook zoveel mogelijk te verhandelen. NMZH ontwikkelde daarom de campagne De Kortste Weg. Op [de website](#) kunnen consumenten bekijken waar ze in de buurt producten kunnen kopen en ze direct online bestellen. Deze groeiende community stimuleert zo de duurzame landbouw en boeren en producenten ontvangen een eerlijke prijs en consumenten kunnen kiezen uit een gevarieerd aanbod van gezonde en verse producten.

- ✓ Natuur en Milieufederatie Drenthe (NMFD) sloeg de handen ineen met de federatie in Groningen en met diverse lokale natuur- en milieuorganisaties voor een groene gebiedsontwikkeling van het gebied Westpoort-Matslout. Het gebied grenst aan natuurgebied de Onlanden en is daarmee een raakvlak tussen stad en land. De organisaties maken zich zorgen over het behoud van de natuur- en landschapswaarden in het gebied en willen graag constructief meedenken over de toekomst ervan. Daarom ontwikkelden zij een natuur- en landschapsvisie waarbij ze handreikingen en groene bouwstenen bieden voor een toekomstbestendige inrichting van het gebied.

Overhandiging natuur en landschapsvisie Westpoort Matslout